

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Бондарчук В.О.

*кандидат мистецтвознавства, доцент,
Національна музична академія України
імені П.І. Чайковського*

ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ (ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ)

Дослідження особистості відоме науковими теоріями, концепціями, школами, серед яких: гуманістична теорія Карла Роджерса, гуманістична теорія А. Маслоу, психоаналітична теорія З. Фрейда, аналітична психологія К. Юнга, теорія особистості А. Адлера, теорія розвитку особистості К. Хорні, егопсихологія Е. Еріксона, диспозиційна теорія формування особистості психологів Г. Айзенка, Б. Теплова та В. Небиліцина, теорія особистісних конструктів Дж. Келлі, пасіонарна теорія етногенезу Л. Гумільова, теорія О. Леотнтьєва [1; 4; 2]. Апелюючи до особистості, як моделі, закріпленої векторами психології, ми формуємо основу аналізу – тло, яке наповнюється строкатими і багатозначними структурно-комунікативними одиницями. Саме їх концептуальні механізми дають можливість обговорення особистості не як статичного об'єкта, що проектує свої властивості в єдиному часовому просторі, а як поняттю з його процесуально-темпоральною організацією, коли ми описуємо його через зміну станів, отримуючи при цьому спектральну і діаметрально-розгалуджену модель її сутності. Психолог Г. Олпорт у статті «Особистість: проблема науки чи мистецтва?» чітко окреслює алгоритм пізнання сутності особистості, яка ґрунтується на потужних контекстуальних зв'язках різних наукових напрямів, методів їх дослідження та тлумачення. Відтак, науково-концептуальні підходи до проблеми творчої особистості в контексті мистецтвознавчої моделі дослідження Л. Шаповалової, апеляція до особистості в розрізі хронометричної періодизації Н. Савицької, принципи системного аналізу темпоральних категорій мислителя О. Болдачева, дослідження психології професіоналізму А. Маркової, механізми самореалізації та самоактуалізації особистості кристалізованих науковими розробками А. Маслоу і т. д., відкривають новий вектор у простір пізнання і вивчення людини «як вищої інтегруючої субстанції» (вислів Н. Савицької) хронотоп якої представлений проблемою протистояння особистості реаліям буття [8]. У такому просторі соціальної багатовекторності та маркованої неоднозначності і формується комунікативний дискурс митця, що вступив у діалог з епохою, сутність котрої кристалізована потужними зіткненнями різних суспільних поглядів, пронизана проєкціями численних мистецьких течій, контрастна багатозначність яких розсікає часовий вимір, пишучи книгу життя людини, особистості, майстра.

Занурення у минуле мистецького простору ХХ століття дає можливість відчутти динаміку генераційного протистояння у творчості Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, ввібрати інтонації народного мелосу у композиціях К. Стиценка, В. Косенка, Платона та Георгія Майбороди, відчутти екзистенційну напругу композиторської техніки В. Губаренка, В. Кирейка, Ю. Мейтуса, полинати у вимір неперевершених координат композиторської техніки М. Скорика, Є. Станковича, В. Сильвестрова, насолодитись неповторними зворотами вокальної творчості І. Шамо, О. Білаша, осмислити ідентифікацію народно-інструментальної традиції крізь оптичні проєкції В. Зубицького, замислитися над проблемою протистояння особистості і часу у творчості С. Турчака, К. Симеонова, відчутти сакральні лейтмотиви хорової звучності у інтерпретаціях Є. Савчука, переосмислити канони оперного виконавства завдяки співу І. Паторжинського, Є. Чавдар, З. Гайдай, А. Солов'яненко, Є. Мірошниченко, Б. Руденко, Л. Лобанової, Є. Колесник, М. Стеф'юк. Кожне з перерахованих імен являє собою віху українського професійного академічного мистецтва, яке не тільки віддзеркалює культурні та суспільно-політичні тенденції, а й потужно моделює мистецький простір України ХХ століття з потенцією його ствердження у континуумі європейській та світових парадигм. Це ті особистості, які проєктують собою сферу мистецького середовища, яке сформувало, зростило і відпустило у простір соціального, політичного та культурного становлення постать, яка окреслила площину вітчизняних мистецьких звершень ХХ – початку ХХІ століття – Д. М. Гнатюка. Проблема дослідження творчої біографії – одна з окремих напрямів дослідження теорії культури – пов'язана з кардинальними поняттями теорії та психології творчості та сприйняття, теорії пізнання у дуже широкому, що виходить далеко за межі власне мистецтва, сенсі. Мова йде про спорідненість і певну адекватність творчих імпульсів, мотивів, спонукань та остаточних результатів творчості Художника, що ставить перед культурологічною наукою кардинальні проблеми загальної теорії художньої культури, мистецтва й теорії творчості.

Список використаних джерел:

1. Беленький И.Л. Биография в отечественной культурно-исторической традиции // История через личность: историческая биография сегодня. М., 2005. – С. 37-54. – [Электронный ресурс]. Режим доступа: catalog.turgenev.ru/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:217630/Source.
2. Левчук Л.Т. Психоанализ: от бессознательного к «усталости от сознания». – К.: Выща шк. Изд-во при Киев. Ун-те, 1989. – 183 с.
3. Логинова Н.А. Развитие личности и ее жизненный путь. [Электронный ресурс]. Режим доступа: personpsy2005.narod.ru/texts/text14.htm.
4. Менжулін В. І. Історико-філософська біографістика: провідні тенденції та віхи становлення. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nbuu.gov.ua/old_jrn/soc.../04_menzhulin_au.pdf.
5. Петрина Анастасия Борисовна. Научная биография в российской культурной и интеллектуальной традиции: поиск новой модели: автореф. на соиск кандидата исторических наук: 24.00.01 / Петрина Анастасия Борисовна; [Место защиты: Ом. гос. ун-т путей сообщ.]. – Омск, 2009. – 182 с.: ил. РГБ ОД, 61 10-7/109 [Электронный ресурс]. Режим доступа: www.dslib.net > Культурология > Теория и история культуры.

6. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 512 с.
7. Попова Татьяна. Историография в человеческом измерении. [Электронный ресурс]. Режим доступа: dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/40020/15.Popova.pdf?sequence.
8. Савицька Н.В. Хронос композиторської життєтворчості: Монографія / Львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка. Львів: Сполом, 2008. – 320 с.
9. Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк / Ю. О. Станішевський. – К.: Муз. Україна. 1991. – 167 с.
10. Чаус А.Д. Самоактуалізація особистості як філософська проблема / Культура і сучасність: Альманах. – К.: ДАККіМ, 2006. – № 1. – С. 26-33.

Киричок А.П.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач,*

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ПОЗИТИВІЗМ У ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

Як і в кожній науковій дисципліні, у економіці важливим питанням є визначення достовірності і цінності результатів наукових досліджень. Суть даної проблеми полягає у тому, що і у економічних дисциплінах, і у гуманітарних науках в цілому існує великий запит (які із боку наукової спільноти, так і з боку громадськості та держави) на чіткі критерії істинності нових знань. Чисельні факти неспроможності сучасної економічної науки вирішувати поточні завдання, як то нездатність точно передбачати час настання економічних криз (тим паче, попереджати їх), попри безпрецедентно великий об'єм накопиченої економічної інформації на чисельну спільноту науковців, обумовили загальну недовіру до результатів нових економічних досліджень. Нарізі у загальнонауковій дискусії існує схильність до того, аби «запозичити» критерії істинності наукового знання з інших дисциплін. Філософський напрямок позитивізму, а також його течії («другий» позитивізм – емпіріокритицизм, «новий позитивізм», постпозитивізм) мають розвинений методологічний та термінологічний апарат, у розпорядженні якого численні методи доведення та спростування. Успіхи природничих наук, «проривні» відкриття, підвищили авторитет їх методологічної основи та зацікавленість зі сторони представників інших дисциплін. В економічній термінології і методології вже були зроблені спроби застосування принципів позитивізму, – як з прямим запозиченням терміну, так і шляхом використання лише методології. Втім, у більшості випадків застосування поняття «позитивізму» не означає критичного ставлення до результатів дослідження чи застосування інших підходів позитивіської філософії. Навпаки: часто, прикриваючись авторитетом позитивізму, у науковий диспут вноситься лише більше невизначеності.